„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 111. У Новом Саду у петак 20. јула (1. августа) 1884. ГОДИНА XIX.

„МАЂАРСКА ШКОЛСКА ЗАДРУГА.“

У Немачкој већ давна постоји под именом „Deutscher Schulverein“ немачка школска задруга. Цел јој је да штити и унапређује немачки језик, да шири немачку књигу свугде, где немачког живља имаде. Главну своју бригу обраћа дакле и оним деловима немачког народа, који су по страном свету расејани, потпомажући материјално и морално њихове школе и културне заводе.

Цел јој је по томе чисто културна, којој закони ни једне, па ни наше државе не могу на путу стојати. Па ипак је пре неколико година мађарска штампа дигла голему вику против овог немачког друштва само за то, што се усудило својим путем и начином притећи у помоћ ердељским Сасима, што се усудило жигосати закључак будимпештанске муниципије, којим је одузета концесија тамошњем немачком позоришту.

Мађарска штампа тужила се тада на неупутно мешање странога друштва у унутрашње ствари Угарске, као да се поље културе дели по границама појединих држава а није једно и заједничко свима народима и државама.

Па и кад би се овака подела у неколико допустити могла и онда би се на границе, што би их она повлачила, могао позвати само онај народ, који културном развитку других народности не стаје на пут, који не иде за тим да свој језик, свој дух, своје обичаје намеће другим народностима, с којима га је исторички развитак појединих држава у једну државу саставио, него им уступа толико слободе, да свој језик успешно неговати, да се у своме духу развијати могу.

Но мађарски народ ово не чини, шта више интелигенција његова све већма греши против овог начела и данас се спрема да прекорачи и последњу границу његову.

Она није задовољна са стањем, што га с једне стране постојећи закони, с друге стране узуално неизвршавање тих закона створише, и које је по немађарске народности у истој мери неповољно, у којој служи интересима мађарскога живља. И зато се решила да оснује и она „Мађарско школско друштво“, па га је за обсег главне вароши већ и основала.

Но као што се види, цел овоме друштву неће бити та, да мађарски језик негује и шири у мађарском друштву, да мађарску књигу шаље у мађарски народ. Овај му је најмања брига за сада. За њега и његово образовање има ко да се стара. Цел „Мађарског школског друштва“, та је као што и оно само са свим отворено признаје: Помађарење немађарске омладине, па у колико је могуће и старијег немађарског живља у земљи.

Да би наш народ с овим друштвом и његовим красним намерама што боље упознали, навешћемо овде нешто из најновијег делања његовог.

Друштво то има у сваком срезу главне вароши своје пододборе, који сви заједно сачињавају главни одбор. Ови пододбори имали су да одговоре на питања, шта је све нужно да се учини, како би друштво што боље постигло своју цел, помађарење немађарског живља.

Према одговорима, што их пододбори дадоше, преустројиће се сада цело друштво. Ми не можемо на овом месту све те одговоре наређати, али ће довољно бити, ако само нешто од њих нашим читаоцима саопштимо.

Пре свега се дошло до убеђења да друштво не може својој цели одговорити, ако остане ограничено само на главну варош: организоваће се дакле као „Земаљско мађарско школско друштво,“ и прошириће свој делокруг на целу земљу.

Даље се увидило, да ће тежња његова за помађарењем постићи своју цел само тако, ако се одустане од непосредних нападаја на народносне и вероисповедне интересе немађарских народа, па се „освајање мирним путем“ као начело усвоји и главно тежиште на то положи, да се пре свега помађаре деца испод 6 година и омладина, која броји 6—15 година.

Но осим тога ваља ипак свом снагом радити и на том, да се и старији нараштаји помађаре.

У ту сврху треба друштво да броји што више чланова. Ваља се дакле обратити влади, судовима, мађистратима, муниципијама, црквеним властима, свима саобраћајним и асикурацијоним друштвима, новчаним и школским заводима и свима другим приватним друштвима са молбом, да упуте своје званичнике и послужитеље, да се као чланови упишу у друштво.

Од високог свештенства, аристократије и интелигенције мађарске очекује се, да ће она већ по себи не само у чланство ступити, него да ће и знатним прилозима друштво у његовом раду потпомоћи.

Осим тога ваља позвати све трговце, индустријалце, занатлије и подузимаче да са својим млађима друштву приступе и да ове на учење мађарског језика приволу.

Од мађарске Академије знаности, од будимпештанског наставничког тела, од пештанске задруге за народно наставништво, од земаљског изр. учитељског друштва и педагошког друштва очекује се, да ће ово друштво свим својим снагама потпомагати.

На послетку и тако звана „асталска друштва“ ваља у маси увући у ово друштво, шта више и саму школску децу треба одушевити, да уз плаћање годишњег приноса од 10 нов. ступе у круг друштвени. Прави чланови делиће се на три категорије, на утемељаче, редовне и потпомажуће чланове, и плаћаће по 5, 2 и 1 фор. годишњег приноса.

Да би се што више њих уписало, ваља се састарати, да друштвени чланови уживају разне бенефиције, да н. пр. све државне, уметничке и т. п. заводе и изложбе бадава или по умеренију цену похађати, да по умеренију цену на паробродима и жељезницама путовати могу и т. д.

Да би се задатак друштву што већма разјаснио, имала би се влада постарати за статистичке податке, из којих би се бројно и поименце видило: колико је ученика у сваком разреду научило мађарски језик са свим, колико у пола, колико је њих почетника. Највећма ваља награђивати оне, којима су оба родитеља немађарске народности, затим оне, у којих је једно од родитеља немађарске народности, а међу овима опет оне, којих матере нису Мађарице.

Па да и то све и још много других наређења, које овде не могосмо навести, не би остало без успеха, ваља порадити и на том:

1. да се у свима школама, у којима предавачки језик још није мађарски, овај као предавачки језик уведе и

2. да се 44. зак. чл. од год. 1868. о равноправности народности ревидира у интересу помађаривања, а и дотле да се настоји, да се увод и 1. §. тога закона, по коме сви грађани ове земље сачињавају један једини, нераздељиви народ мађарски, и по коме је државни језик само мађарски, најстрожије извршују.

Ово је доста јасно речено.

Страстна жудња за помађаривањем, коју досад гајише само званични кругови, преноси се ево из тих кругова на народ, да се после опет са народа на законодавно тело, владу и све званичне органе по ново пренесе. И тако ћемо на скоро дочекати, да ће од оног шестогодишњег детета у забавишту па све до примаса и министра-председника бити сав мађарски народ спојен у једну војску, раздељену у чврстим кохортама по целој земљи, у којих ће само једна лозинка бити: помађарење.

Пута и начина да се овај смер мађарске интелигенције, овака организација васцелога живља њиховог у земљи осујети, тога нема. Истина да ће се влада као до сад, тако и сад јавно оградити против тога, да званично потпоможе овако очевидне смерове помађарења, но испод руке чиниће се овом друштву од стране владе и свих власти у земљи сваке могуће концесије. И ако ћемо политички да судимо, време би било да се томе поступку престанемо већ једном чудити.

Мађарски народ нема друге постојбине, нема друга уточишта ван ове земље, коју ми зовемо Угарском, а он Мађарском. Не пође ли му за руком да се овде одржи, да овде створи таке услове, који ће му будућност народну за свагда осигурати, њега ће нестати. Он је прегао данас да створи те услове. Околности спољне и унутрашње повољне су за ову намеру његову. Не тиче нас се да ли је у том и прави пут погодио, али једно му признати морамо — морамо му признати, да је у овој борби својој развио све снаге, које су му на расположењу, да је свестан задатка, који му решити ваља.

И зато што је борба ова већ у тој мери развијена, не хасни и не може нам више хаснити само она граваминална политика, са којом смо се за прошлих петнаест година задовољавали и која се из самих тужаба, жалаба и јалових претња састојала.

Тужбе, жалбе и претње, академичка расправљања државоправних темата слабо су данас оружје. Истине њихове које су у овима, свакоме су јасне, али је снага њихова свагда била слаба за то, да их сама по себи и оживотвори, за то се иште много више, него што рекриминације и претње у себи садрже, за то се ишту дела.

Јест дела, само делање, рад може нам данас помоћи, онаки као што се види у Мађара.

Који народ хоће да је народ, да заслужи то име, тај нека докаже да је и животне снаге у њему. Не може ли то, нека му не буде жао, ако га комшија потисне са места, које бадава запрема.

Ми знамо да ће нам пијони тако зване вечите правде и њених захтева ове речи замерити, но нами је мало стало до њиховог пренемагања, ми говоримо народу.

Правда је само уз оне, који њене захтеве пре свега сами према себи испуне, а наш народ то још није учинио.

Шта Мађари чине да своју цел постигну, то ево видимо. А шта смо против тог у нашу обрану учинили ми?

Ништа.

А могли би у обрану своју и деце своје, потомства свог врло много учинити, само кад би хтели.

Ако нам је с једне стране много тежи положај, него у Мађара, с друге стране

ЛИСТАК.

АСПАСИЈА.

РОМАН ИЗ ЖИВОТА СТАРИХ ЈЕЛИНА.

НАПИСАО РОБЕРТ ХАМЕРЛИНГ.

(Наставак 17.)

Народ је врвио на широко ограђено сабориште, над којим се само свело плаво небо. Придошлица Сикијоњанин морао је остати пред оградом а грошићар се мало зауставио, да још мало с њиме продиванише. Радознало је Сикијоњанин гледао на простор с оне стране ограде, на који се слегао силан народ. Остраг је био стеновит зид а из зида се тога издизао висок камен у облику коцке. Тај камен, у четворокуту отесан, био је говорница, са које су говорници говорили народу. И с једне и с друге стране водила је узана степеница на говорницу. У старо је време тај простор био светилиште, коцка та од камена била је олтар великога Зевса. Преко од говорнице поређало се једна за другом неколико каменитих клупа, на које је могао поседати један део скупштинарâ.

Кад је странац све то промотрио, обрне се натраг па са висине брежуљка, са којег се надалеко видило, погледа доле на град. Пред њим је био сав град Атињанâ, у кругу око светога стеновитог брега Акропоља, који се недалеко дигао, баш преко пута Пикни. Стење је било ту на хрпи а жиле стења тога стакљале се на сунцу. С лева брегу Акропоља дигао се брег Аресов,[1]) много нижи по изгледу али стрмен, једна једина грдна ломна стена. То је освећено место Ареопага, осењено светилиштем Евменидâ,[2]) које је на тој стени.

Све се већма народ стао гурати око станишта лексијархова на огради код уласка. И овде се, као и на агори, види, да је у Атињанина врела крв. Сваки час се зачује лексијарх: „Хајде, Еувулиде! што си се толико ту забрбљао пред оградом?“ — „Мир, Харонда! дед, немој ту зазјавати, где је највећа налога! Дај места онима, што су још за тобом!“ —

Грошићар из Алимунта стао мало на страну, да га не виде строги званичници па да може у тишини показати радозналом Сикијоњанину поједина лица, која су му давала повода, да примети ово или оно.

„Видиш“ рече, „ону двојицу тамо са дугачком стршастом брадом, бледим, мрким лицем, ено та двојица у кратким, грубим огртачима, у руци носи и један и други дебелу палицу? Уши су им сасвим пљоснате, као да сваки дан један другог ударају о главу кајишем оним, што је тучем окован. Ради су да изгледају као атлите, који су бар једаред већ надјачали у Олимпији. То су, знаш, ти људи, што их зовемо Лаконистама, што би душу дали за Спарту па би хтели, да овде све буде, као што је тамо“ . . . .

Опет гурне грошићар свог другара: „Ено, оно је Фидија — Фидија вајар, што је израдио велику Атину Промаху на Акропољу — а ти око њега, то су му ученици и помоћници — ти сви гласају уз Перикла!“

У то дођоше и притани. Грошићар их покаже своме другу. Али га одмах затим још јаче гурне: „Ево гле — то је Перикле! стратиг Перикле!“

„А они с њиме?“ запита Сикијоњанин.

„И то су стратизи!“ одврати грошићар.

„Како се зову?“ пита даље онај.

„Богови ће их знати!“ одговара грошићар. „Има, чини ми се, десет стратига у Атини, али се знаде само за Перикла.“

„А часни ти људи, што тако достојанствено корачају?“ опет ће Сикијоњанин.

„То су деветорица архонтâ!“ одврати грошићар.

„Јесу ли то ти“, запита Сикијоњанин, „што у вас од свију власти и звања највећу почаст имају?“

„Почаст додуше имају“, одврати грошићар, „али ми у главном ипак више поштујемо стратиге“ —

„Како то?“ запита онај.

„Најбоље главе бирамо, да нам буду стратизи,“ на то ће грошићар лукаво. „У архонта гледамо на старост, неокаљано поштење и частан изглед. Велику почаст има такав архонт, врло велику почаст, то се не може порећи; готово се сматра за свеца. Али тешко њему, кад му прође влада па нисмо с њиме сасвим задовољни. Осудимо га — хајд' погоди на што? Да даде начинити кип од сува злата у величини човечијој па да пошље у Делфу“ —

„Кип од сува злата у величини човечијој?“ зачуди се Сикијоњанин. „Та то није кадар нико платити“ —

„Баш зато!“ одврати грошићар. „Дужник држави, који не може да плати, по нашем закону губи грађанску част. Такав архонт дакле остаје целог свог века без грађанске части. А тако и треба. Кад је пре могао имати велику почаст, нека сад зато има и велику срамоту“.

„А да ко је она рома наказа у самим трањама, са просјачком торбом на леђих, ено онај тамо, што се гура на улазу а млата рукама, као да је манит?“

„Онај просијак, што се подмукло кези, је ли, њега мислиш?“ одврати грошићар. „Тог зна сав град. Као роб је једаред у парници свога господара био мучен па од то је доба тако наказан, а мало је и сишао с ума па сад иде тако па проси а свуда се мора увући, гдегод се Атински грађани скупљају, било на пазару, било на Пикни. Овде га лексијарси увек задрже и отерају; он ти се онда на њих осече па стане грдити сав народ Атински. Но, али зато често добије батина или се бацају на њ камењем, ако га млади вајар Сократ не спасе. Томе је увек жао лудога Менона — тако зову тог просијака — ено видиш, и сад је уз њега“. —

(Наставиће се.)

[1]) Арес (Март), бог покоља.

[2]) Фурије, богиње осветнице.

нам је за то много лакши. Мађари су ставили себи за задатак да друге народности помађаре, и за то је њихов положај врло тежак. Ми не морамо и немамо нужде тако далеко да идемо — ми смо своју цељ постигли, ако само себе и своју децу као православне Србе одржимо и очувамо, и за то нам је положај много лакши.

За то нам и мање снаге и мање труда треба него Мађарима.

Кад они борбу помађарења преносе на своје друштво, зашто да и ми борбу за наш опстанак не пренесемо на наше. Закони, који њима допуштају оснивање друштва за помађарење, допуштају и морају и нама допустити оснивање друштва за неговање и чување нашег опстанка, наше народности.

Створимо дакле таково друштво. Не ште се за то ни чега необичног. Ште се да поред „Богу божијег“ и „Цару царевог“ дамо и народу што је народно. Да га у истини љубимо и да ту љубав маленим материјалним жртвама али великим и сложним радом засведочимо, око кога ће се сложити све, што је у истини родољубиво, из кога ће се искључити све што је труло и перфидно.

Створимо таково друштво, оснујмо српску школску задругу, па да се онда огледамо, ко је јачи.

Или су Мађари заиста бољи јунаци и очеви, Мађарице боље родољупкиње и матере, него Срби и Српкиње?

На то питање нека пре свега одговори наша интелигенција.

Политички преглед.

Како су у задње време свуда по Јевропи владале несносне врућине није ни најмање чудновато што је и да је и неким преревносним дописницима прашке „Бохемије“ и будимпештанског „Пестер Лојда“ у Букурешту мозак у такој мери узаврео, да им се почеле приказивати и такове ствари, на које иначе, у нормалним околностима, — ако о овима код те господе уопште и може бити говора — за цело ни у сну нису никада помишљали. Оба дописника, а по свој прилици да ћемо боље погодити ако кажемо: један те исти дописник запео је о **држање румунске опозиције**, те да докаже да си по потреби и он умео барут пронаћи наваћа, како међу опозицијом румунском и Русијом постоји неки тајни уговор, склопљен у тој цели, да се обори садањи кабинет Бућанов. Да ову гатку своју бар колико толико вероватном учини, прича дописник како су противници владе Бућанове обрекли своју непоколебиму приврженост ус спољашњу политику руске царевине, ако их ова потпомогне стварно у њиховој борби против садање владе румунске. Да би цела ствар још вероватнија изгледала наваћа дописник, како се у Букурешту налазе многи руски агенти, који подржавају свезу са опозицијом румунском и посећују све састанке њене. Круну читавој овој гатци постаставио је дописник тврдњом, да ти агенти руски не смерају ни мање ни више, већ да на Балкану приуготове земљиште за републиканску конфедерацију, пошто садањи државни односи на полуострву балканском не иду ни најмање у прилог намерама руским. Тој конфедерацији припадале би осим Румуније још и Србија, Бугарска и Босна са Херцеговином. Дописник зна и то, да је за председника републике румунске уочен кнез Ђорђе Бибеску. — Тако дописник. Држимо, да није потребе нагласивати, да је цела ова гатка о тајном уговору међу опозицијом румунском и Русијом вешто измишљен маневар, којим је дописник балканским државама посредно хтео предочити тобожњу корист прикључења уз средњоевропске државе. То доказује и тврдња дописникова у „Лојду“, да је ровење руских (!) агената у Румунији једино тиме уродило, да се Румунија отворено и с пупим поверењем придружила Аустро-Угарској и Немачкој. Штета само, што стварни односи не потврђују ову дописникову — жељу.

Меморандум српске владе у српско-бугарском спору резимира потраживања српска у ове три тачке: 1.) Да се предупреди насељивање емиграната српских у близини границе српско-бугарске; 2.) да земљиште у близини Брегове не буде поседнуто оружаном силом, без да се претходно изврше оне мере, које су у сличним случајевима уобичајене међу пријатељским суседима; 3.) да спорно земљиште сачињава саставни део краљевине Србије.

Поменув ово, завршује меморандум овако:

„Вршећи строго дужности, које јој налаже уговор берлински, а тежећи у исто доба за тим, да у међународним односима својим не повреди уобичајене и савременим правом утврђене наредбе, сматра краљевска влада себе овлашћеном изискивати реципроцитет од свију и свакога, ко с њоме у свези стоји. Не буде ли могуће овим назорима код кнежевске владе важности прибавити, влада краљевска жали што ће онда морати одбити сваки споразум, али ће претпоставити да садање стање и даље подржи, примајући поред свега тога формалну обвезу, да не учини ништа, што би ситуацију могло погоршати.“ Меморандуму је приложена преписка, која је међу српском владом и бугарским кабинетом вођена до одласка српског заступника Симића из Софије.

О изгону Руса из Берлина пише берлински „Нац. Цајтунг“: „Тврдило се, да су ова прогонства основана на неком особитом уговору, који је услед све то већег ширења анархистичке пропаганде закључен у новије време међу владама руском и немачком. Противно овоме јављају нами, да се ова прогонства ослањају о наредбе, које су издане још године 1880., кад је у Берлину ухапшен неки Рус, који се ту по казивању наука ради бавио, но који се наскоро исчаурио као окорели нихилиста. У току времена заборавило се већ у неколико на ове наредбе, с тог су оне сада поновљене. Немачка влада је још за времена известила руски кабинет о својој намери, усљед чега је влада петроградска поновила своју наредбу, да Руси који преко Немачке пођу на пут у иноземство, морају претходно своје путне листове видирати код једног или другог немачког консулата у Русији.“

Резолуција митинга у Хајд-парку лондонском гласи од речи до речи овако: „Данашњи велики скуп од седам огромних зборова, на ком су суделовали представници оних друштвених елемената, који до сада нису били еманциповани у својим политичким правима, као што су сељачки раднички свет и рударски радници, на ком су даље били заступљене радничке дружине, сви политички клубови, либерални одбори и остале организоване заједнице и тела политичке и неполитичке природе — протестује најжешће противу одбацивања изборне реформе од стране лордова, као неодговорног дома, што је у начелу противно вољи народа и његовога представништва Скуп је топло прихватио Гледстонову мисао, да се одмах ове јесени сазове парламенат и да се по ново изнесе предлог пред лордове. После дужега саветовања донесена је одлука, да данашња ексистенција горњега дома, његова необуздана моћ у судбоносним земаљским питањима, његова очигледна противност прама народним тежњама — не води миру и благостању земаљском. — О самоме збору доносе листови накнадно многе веома занимљиве појединости. Тако пишу, да се на многим заставама налазили натписи, који су очигледно доказивали, какви осећаји владају у редови суделовача. Једна застава носила је натпис: „Тражимо да нам се да бирачки глас, јер је то наше право“. На другим заставама могли се опет читати ови натписи: „Хоће ли лордови да се противе раденицима?“ — „Зар лордови хоће да украду народу бирачко право?“ — „Доста смо мољакали, сада иштемо наше право“. — „Тражимо да народ собом влада.“ — „Пери, ваши су дани избројани“. — Велику сензацију изазвали су раденици из Кента, који се у броју од 5000 људи искупише. На застави њиховој било је исписано велики слови: „We demand the Vote“. („Иштемо бирачки глас“.) Престолонаследник инглески и супруга му гледали су са доксата куће лорда Керингтна на свет, што је онуд пролазио у Хајд-парк. „Дели-Њу“ помиње, да је народ престонаследника одушевљено поздрављао — Сличних митинга било је и по другим местима у Инглеској.

Са сабора троједничког.

(Седница од 2. (14.) јула.)

(Свршетак)

Посл. Фолнеговић. Тврди, да народ хрватски има исто хисторично право, које и угарски. За велесилни положај монархије Троједница тако је исто важна као и Угарска ако не и важнија; хрватски народ има за уставни живот толико способности колико и мађарски, па ипак која разлика између уставни уредаба у Троједници и Угарској. Изволите се, рече, сетити само на разлике у изборном закону, у закону о уређењу сабора; по њему је управо илузорна репрезентација народа; узмите њихов управни одбор, који контролира порезну струку, дочим смо ми, немајући такова органа, изложени на милост и немилост финанцијалним властима. Зар не видите, господо, докле смо попуштајући Мађарима доспели. Сетите се само основе закона о оружништву, због које смо ми овде жали боже морали изазвати саблазан само да га не примите, да не примите закон, по којем би овамо долазили мађарски жандари да буду шпијони мађарскога народа на штету Троједнице. Радећи како радите, поткопавате систематично и устав и права ове земље. Томе је највећим делом крива нагодба, о којој је госп. Мишкатовић рекао истину, једину у свом животу, да је отров, који полагано али сигурно убија хрватски народ. Сада сте ту нагодбу усвојили те из ње отров дајете пити своме народу; место душевне образованости, коју сте народу обећали, бацили сте га у сваку невољу. Препоручује свој предлог.

Управитељ правосудног одељења Клајн: На примедбу посланика иванечкога, да је извештачем у ствари оне четири дисциплинарне истраге, које је влада изнела у правосудноме одбору, био пресветли г. Дане Станковић, морам изјавити, да су сва четири случаја решена, кад пресветли г. Станковић није био више код стола седморице, већ предстојник унутрашњега одељења. Међу тим одлучује сенат, а не референт. Чуди се, како је посланик иванечки могао дознати име референта, које се нигде не наводи.

Прелази се па гласање; гласа се поименце.

За предлог посл. Фолнеговића гласају 28 посланика; против предлога гласају 61.

На §. 3., који гласи: По овоме закону има се поступати у свима дисциплинарним стварима, у којима још нису овршене пресуде дисциплинарних судова.

Посл. Ђурђевић предлаже, да се место овршене стави изречене.

Посл. др. Деренчин ставља овај исправак: Овај закон не може се применити на случајеве, који се збили до дана његовог проглашења у Зборнику.

Посл. Ђурђевић. Образлажући исправак вели: Да закон делује у назад, не би било оправдано, већ ако има особито тешких случајева. Из владиног образложења не види, да би таквих случајева било много; хвала Богу да их нема.

Посл. др. Деренчин. Образлажући свој исправак наваћа: Начело је казненога закона, да строжији закон не сме унатраг важити. И посланик Ђурђевић настоји, да бар ублажи оштрину владине установе, но то је ублажење врло непотпуно. Кажњива дела могу се казнити само по законима, који су постојали, кад је недело учињено. Законодавство је омнипотентно, но омнипотентно само у границама здравога разбора.

Одељни предстојник Клајн очитује у име владе, да прихваћа исправак посланика Ђурђевића. На исправак дра Деренчина не може пристати.

За тим се гласало, те је прихваћена редакција са исправком посл. Ђурђевића.

Председник закључује седници у $1^3/_4$ сата, заказујући следећу за уторак у 10 сати. На дневном је реду треће читање данас прихваћене основе закона и извешће имунитетнога одбора.

(Седница од 3. 15. јула.)

Председник Крестић отвара седницу у 10 и по сах. Од земаљске владе присутни одељни предстојници Станковић и Вончина и управитељ правосудног одељења Клајн.

Бележник Поповић чита записник о последњој седници, који се оверава без примедбе.

Прелази се на дневни ред, на треће читање законског предлога којим се укидају некоје установе закона о судачкој власти и закон о дисциплинарној одговорности судаца.

Предлог буде примљен са 60 против 23 гласа.

У то ступи у саборску дворану бан Драгутин гроф Хедервари. Кућа прими бана бурним усклицима „Живио“. Кад се стишало клицање, устаде бан и рече: Част ми је овде предати највиши краљев. отпис, и молим да се прочита. Бележник Стековић прочита најв. отпис (који смо већ раније саопштили). Читање краљевог имена, и имена бановог и министра Бедековића пропратила је кућа усклицима „Живио“. Пошто је рескрипт прочитан, узео је реч поново бан Кун, и очитова: На темељу сада прочитаног највишег отписа, изјављујем у име Њег. царског и краљевског апостолског Величанства седнице сабора краљевина Хрватске и Славоније до даље најв. наредбе одгођенима. За тим бан изиђе из саборнице, праћен усклицима „Живио“.

Пошто је записник о данашњој седници прочитан и одоставерен stante sessione, председник Крестић закључи седницу, зажелив члановима сабора: сретан пут.

Дебата о ревизији устава у сенату француском.

Јавили смо, да се у сенату француском расправља већ од неколико дана предлог о ревизији устава.

Расправу отпочео је сенатор Валон. Говорио је против ревизије, изјавивши, да је иста не само сасма непотребна већ и опасна. За тим је претресао поједине чланке одборовог предлога, наваћајући, да не види нигде никаквог озбиљног програма. Ако се збиља наумило извести све обећане реформе, рече, онда се мора сазвати конституисајућа народна скупштина. Изрекав ово, куди несталност републиканске владавине. Садањи устав траје управо десет година, дакле је најстарији, што га је француска република до сада имала. Зашто се у њ дира? Ревизијом стварају се озбиљне тешкоће, јер у коморама не влада потпуна слога. Конгрес мого би се прометнути у превратну скупштину. Народ не тражи ревизију. Цела ревизија наперена је против сената, који једини уставља републику на путу преврата. Наумило се сенат понизити и ослабити, да се временом узмогне укинути, а с њиме и председништво републике. Тако би се доспело конвану и комупи.

Леон Сеј жели истаћи само неке примедбе, које ће поближе разложити, кад се поједини параграфи буду расправљали. У првом реду куди, што владина основа има чисто политички значај. Жели се само олакшати заступницима, да се могу опет представити својим бирачима, којима су обећали ревизију устава. Говорник придружио се сам сличном покрету у год. 1881. и 1882., но тада се радило о томе, да се апелује на конгрес против једног закључка сената. Гамбета покренуо је ревизију, пошто је био одбачен избор по листинама, којим се хтело створити јаку владу. Тада се дакле радило не толико о реформаторној колико о политичкој цели, но никад не би се смело дозволити, да тај покрет и углед сената понизи и ослаби. Говорник је вазда тако мислио. Ако је икоје парламентарно тело знаменито и важно, то је доиста ова велика скупштина, сенат. Узгредна је ствар, како је сенат изабран, но равноправност двеју кућа предуслов је за добру владу. Говорник се не боји замршаја, с којим неки прете сенату, јер искуство је показало, да се коначно увек нашло споразумљење. Ја сам, вели Сеј, разговарајући са Гамбетом о равноправности двеју кућа нарочито нагласио, да сматрам важним оставити влади иницијативу у ствари издатака земље. Ако комора држи, да влада одвећ мало издаје, има право да је сруши. Гамбета беше ово мишљење прихватио, и ми смо се били сложили, да чланку осмом устава додамо параграф, који се имао ослањати о ово начело: Посланици и сенатори не би имали иницијативу у погледу повећавања вересије; сенат не би могао успоставити вересију, коју је комора било избрисала било умањила, ако му влада не би у том погледу поднела какав предлог. Овако могло би се предусрести буџетном сукобу између обе куће. Гамбета није ипак остао при овоме облику предлога, јер није у министарском већу нашао потребне потпоре (Жагор.) Фери може се па ово позивати, но цељ, за којом се онда ишло, нема ничег сродног с цељи, за којом се иде данас. Тада радило се па томе, да се створи јака и добро организована влада, данас пак жели се само угодити већини, која иде за Феријем, да узмогне лакше ступити пред народ. Врло је опасно, што се за тако мајушну цел употребљује толи опасно оружје као што је ревизија. Говорник прелази за тим на поједине тачке предлога, и тврди, да би сматрао пробитачним, кад би се сенату оставило, да располаже сам са својим изборним законом. Он би највољео опште право гласања, но уз придржај установе доживотних сенатора, који су по његовом мњењу главна потпора републике. Сенату мора се по сваку цену оставити право, да дозвољује новчана средства; ако би се у ово дирало, онда ће гласати против закона. Најзад жели знати, намерава ли влада предлог сенатскога одбора, ако би га сенат прихватио, поднети комори.

Извештач одборски Дофеп одговарајући предговорницима помиње, да земља тражи ревизију устава поглавито зато, што жели да се промени изборни закон сенатски и установа доживотних сенатора. (Одобравање на левици; десница пориче.) Препоручује сенату, да у интересу републике и земље усвоји ревизију.

После Фурњеа узе реч сенатор Жил Симон, те побијајући ревизију очитова, да је иста не само непотребна већ и шкодљива, јер се не зна, камо води. Пошто је разложио тешкоће садањег положаја наваћа, да земља неће ни да чује за ревизију; њу много више занимају господарска и слична питања. — После говора Жил Симоновог закључена је седница.

У идућој седници говорио је први министар-председник

Жил Фери. Доказује пре свега Жил Симону да се земља приликом задњих избора изјавила за ревизију устава. Сам Леон Сеј заступао је тада пред својим бирачима начело ревизије. Жил Симон превиђа „мале људе“, који су управ представници општег права гласања. Говорник истина није вољан да се свакој људи ових људи повинује, али треба пристати уз њихове назоре, па их обавестити и с кривог пута опет на прави извести. Овде су у питању две врсте политике. Једна иде за тим, да се опште право гласања у опште не дозволи. Ова политика води неизбежно пропасти. Она друга, уз коју и министарство пристаје, чини разлику између истините и лажне идеје о праву општег гласања, и ревизија у оном виду као што ју је сенат предложио јесте резултат тог политичког уверења. Он, Фери зна да не може све људе задовољити, наиме не крајњу левицу, од које владу дели јаз, који из дана у дан све већи и већи постаје.

Одгађањем ревизије излаже сенат себе озбиљној опасности, јер после две године поднеће се куд и камо радикалнији предлог. За тим је Фери доказивао, да немају право они, који тврде, да сенату нису пружене довољне гаранције. Окренув се Сеју и Жил Симону очитује, да главно јемство баш у томе лежи, што се комора изјавила за ограничену ревизију. За тим наваћа да ће кабинет о сваком предлогу, који би потегао преко граница по влади препоручене ревизије ставити питање поверења. Не допушта, да ће посланици народни погазити задату реч; кад би се ово ипак догодило, што је сасма не вероватно, влада би распустила комору. Но комора није револуционарна, те је и ова претпоставка неоснована. Влада неће сенат да ослаби, напротив, она хоће да га ојача, јер влада је одлучно за установу сената.

Сенатор Бусе: Али укидање буџетског права сенатовог је то исто што и уништење сената!

Жил Фери (настављајући): Не ради се на томе, да се укине контролно право сената, већ да се отклоне они мали сукоби, који се сваки час појављују. Вересијски предлог, ког комора одбаци, није ни мање ни више већ парче артије без икакве вредности. Сенат би присвајао себи право иницијативе у буџетским питањима, кад би покушао успоставити ту вересију. У истину сенат није никада успоставио какав вересијски предлог, који је комора два пута одбила. У питањима буџетским има вазда последњу реч онај, ко не дозвољава. Фери закључује с изјавом, да сенат, ако се питање о буџетском праву сенатовом у ред не доведе, много оштријем сукобу у сусрет иде, но што је био онај у прошлој години. (Порицање на десници.) Чланак VIII. је сабља двосечица, која се час против једног, час опет против другог тела представничког може окренути, ако сенат не буде вољан пристати на свима повољну погодбу. (Левица честита Ферију.)

Пошто је још Жил Симон одговорио Ферију на неке примедбе, те том приликом и опет очитовао, да ревизија није потребна, и да вотум коморе не даје довољно јемства, пошто комора своје назоре често мења, — закључена је главна расправа и при гласању буде предлог усвојен за подлогу специјалне дебате.

Новосадска изложба народних и вештачких рукотворина Српкиња.

III.

Што ближе крају огромноме послу око распоређивања изложака у пространим дворанама изложбе, то посао иде све то живље — и ако та истрајност не малакше, изложба ће бити у суботу пред ноћ сва уређена — да се у недељу свечаним пачипом отвори.

Од јутроске иде посао већ веселије, јер се и сам Еолус бог ветрова, зефира и осталих ветрића смиловао на оволику муку; отворио је своје мехове и испустио из тих ветрове да погоне по небу силне тмасте облачине што ово три дана немилосно лише на нас своју хладну влаку — и од јутроске је све небо пометено грдном метлином, те се смеши својом азурпом модрипом — на брижну благајницу „Новосадске Добротворне Задруге Српкиња“.

На ведроме и лепоме ма и ветровитоме дану одмах живље раде и дунђери, који мимо николајевску црквицу дижу грађу за шатор и славолук, где ће се свечано отворити изложба.

Српска црквена општина новосадска рада је светлим лицем да дочека Српство и странце у просторијама своје велике народне школе, те је с тога дала зграду исте лепо обојити и намазати и сву очистити.

У просторијама изложбе нема више белога кутка, све то застрто најразнобојнијим шаренилом. Данас је довршен распоред у највећој трећој дворани, где су смештени изложци из Новога Сада и све околине му — осим Сомбора и Суботице који су заузели за се четврту дворану. У пету дворану смештају се рукотворине рађене у Срему, Славонији и Хрватској — а зар ће ту наћи места и оно мало рукотворина из Босне и Херцеговине. За тим ће се распоредити још и рукотворине наших мањих и виших школа.

Да је више времена и трошка добро би било да се изда списак свију изложака било по дворанама било по струкама, овако ће бити девето чудо ако за три дана буде готов ма и кратки „Путовођа“ кроз изложбу у коме ће бити побројени бар главнији предмети да се гледаоци могу лакше разазнати у силесији разних предмета.

У ходнику пред изложбеним дворанама биће смештен велики разбој на коме ће за трајања изложбе ткати један ратар и ратарка обоје из В. Кикинде, који су за ову изложбу а по наруџбини кикиндске Добротворне Задруге Српкиња откали заједнички највећи а по вештој изради и најлепши ћилим на изложби.

Већ нам стижу из даљине и поједини суделачи који ће да суделују на свечаној беседи. Тако је јуче стигао и дочекан је од чланова одбора г. Стеван Дескашев оперски певач у Загребу.

По овдашњим гостионама заузети су сви станови. Нема српске куће у Н. Саду која се у идућу недељу не нада госту, знанцу, рођаку и пријатељу из даљине и околине.

Ако време остане овако лепо, као што се чује са свих страна, стећиће се у идућу недељу бели свет у Н. Саду.

Један мерник странац, који је ономад дошао из Пеште, прича — да се и тамо показује велики интерес за нашу изложбу — те се многи спремају да је походе. Одбор ће се обратити на генералну управу кр. државне железнице угарске, да ова приреди за трајања изложбе који пригодни влак (Vergnügungszug) за Нови Сад.

Чујемо да се и из Београда спремају многи да походе изложбу, и то тим пре, што ће „Српско женско друштво“ београдско до године да приреди оваку изложбу од женских рукотворина у Србији.

Нема сумње да ће после ове новосадске изложбе наскоро следовати слична изложба у Београду, Сарајеву, Задру и Цетињу и да ће свака све то више донети признања производима вредних руку наших Српкиња.

Одбор „Добротворне Задруге Српкиња Новосадкиња“ спремио је нарочита свечана писма Њиховим Величанствима цару и краљу нашем Франц Јосифу, царици и краљици Јелисавети, престолонаследнику и љуби му, којим им пријављује отварање изложбе.

Колики је интерес за изложбу у месту ваља судити по томе, што многи већ сада наваљују да је бар летимице виде, — што се дозвољава сасвим изузетно и то само оним лицима, који ће бити спречени да је походе када се отвори.

Кад странац ступи први пут у оворану и баци поглед кроз свих пет дворана — доиста му засену очи. Но о томе — у недељу, кад се изложба једном отвори.

С. В. П.

Свој господи и пријатељима, који су ми педесет-годишњицу поздравили писмом или телеграмом у Осек после светковине Матичине управљеним, изјављујем овим јавно своју најтоплију захвалност.

Др. Ј. Субботић.

Дневне новости.

(Госп. **Стеван Дескашев**) редовни члан опере загребачке стигао је у нашу варош јуче, у среду, после подне.

Као што је познато читаоцима нашима, умољен је госп. Ст. Дескашев од овдашње Задруге Српкиња Новосаткиња да суделује на Беседи, што ће се држати приликом отварања изложбе ручних радова Српкиња у идућу недељу. Госп. Ст. Дескашев одазвао се драговољно овоме позиву, и ево је већ и дошао у нашу варош.

На станици железничкој дочекали су нашег милог госта госп. Антоније Хаџић секретар Матице Српске и члан одбора за приређење изложбе, и госп. Аркадије Варађанин, тајник Задруге Српкиња Новосаткиња и управ. наше више дев. школе.

Госп. Стеван Дескашев, о ком је и отпре у листу овоме било говора, познат је и признат као изврстан оперски певач не само у српским и хрвацким већ и другим нами страним круговима.

Ми се већ у напред радујемо ономе уживању што ће нам га госп. Ст. Дескашев својим уметничким певањем идуће недеље пружити. Радујемо се у толико већој мери, што у милом госту нашем видимо — Србина-уметника.

(†. **Гђа Јулка Ђ. Поповића,**) супруга г. Ђире М. Поповића, савластника велике трговине овдашње и српске књижаре „Браће М. Поповића“ — премину јуче у зору и сахрањена је данас у овдашњем свето успенском гробљу. Беше то разборита женска глава и ваљана Српкиња, да јој је мало равне било и овде и надалеко. Родом из угледне куће Јовановића у Земуну, однегована би покојница и изображена у правом српском духу — беше гђа Јулка Ђ. Поповића срцем и душом Српкиња, лепим врлинама женским украшена и лепим наукама и начитаношћу дична. Које год имо прилике, било кад и у којој прилици, општити што са том ваљаном Српкињом, немогаде, а да се не задиви милоти врлина јој женски и големој разборитости мисли њених. По својој благој и скромној нарави пажена је и поштована у друштву, а у дому свом сред своје родбине светлила је она као понос мужа свог и углед дому свом и породици свеколикој. Била срца милостива сиромаши и дарежљиве руке сваком невољнику. Нико се можда није тако зарадовао овде у нас пре оно две три године оснивању „Добротворне Задруге Српкиња Новосадкиња“ — као што је то једва дочекала она добротворка, Српкиња Јулка Ђ. Поповића, и ревностно се заузимала и трудила око састављања исте задруге. Одликована је потом у истој почашћу одборничком, у којој је дужности и почасти ето и смрт затече. Купећи једног хладног и мочарног дана прилоге од задругаркиња, назебе она љуто. И тај назеб подстакне притајену у ње клицу боље неизлечиве, те јој здравље пре времена поруши и у гроб је обори — у најлепшем јеку живота свог, у 42. години века вредног и раденог!

Млогобројна и сјајна пратња грађанства овдашњег без разлике вере и народности а нарочито српског, и они силни венци на одру самртнице — за сведочанство су, како је покојница за живота свог поштована и пажена.

Над гробом, украј сандука мртвачког покојничина изговори изучена приправница и прошле године заступница учитељица IV разреда основ. школе српске гђица Милева Костића лепу беседу у почаст покојници, тако лепореко и дивно, да је присутне до суза тронула.

Нек је лака земља врлој Српкињи покојној Јулки Ђ. Поповића и драг и дуговечан спомен међу нами!

(**Нови чланови „Матице српске“.**) За чланове књижевнога друштва „Матице српске“ уписали су се ови родољуби: Стево Павлица трговац у Сиску и Душан Милић правник у Новоме Саду, који су обојица исплатили целу чланарину од 50 фор.; даље: Александар Миоковић агроном у Новоме Саду, који је положио 20 фор.; и најпосле: школско веће у Ст. Бановцима, које је послало 10 фор.

(**Посетиоцима изложбе**) жен. рукотворина јавља се, да ће се улазнице за свечано отварање моћи добити пре касе у књижарама Браће М. Поповића и Луке Јоцића по 1 фор. од особе, а за после подне првог и идућих дана моћи ће се улазнице добити само на каси и вредиће првог дана по 50 н. а доцније по 30 н. од особе.

Исто тако продаваће се пре касе у обема горњим књижарама и улазнице за свечану беседу друштвену, која се приређује првог дана при отварању. Улазнице ће бити особне по 1 ф. 50 н. и породичне по 3 ф.

(**Гатка о колери.**) У Азији, где је колера тако рећи у својој кући, приповедају се о њој приповетке и приче као код нас н. пр. о вуку и лисици. Једну од тих прича доноси париски лист „Фигаро“; она гласи овако: Неки стари Турчин јахао је мирно путем, који води у Смирну, у његову домовину, кад од једном опази пред собом недалеко од града ужасну прилику. Беше то колера, која се је журила да што пре приспе у град. Сирома Турчин сјаха с коња, паде на колена, и чекаше мирно своју судбину. Колеру обузе милосрђе, кад је спазила како се мујо престрашио. „Кад идеш у Смирну, рече Турчин тужним гласом, поштеди барем моју фамилију. Колера му обећа то. Охрабрен пријатељством колере, упита је Турчин да му каже колико жртва мисли у Смирни узети. „Две хиљаде, ни више ни мање,“ рече колера и исчезну. Кад је Турчин у Смирну приспео, опази да је колера већ почела купити харач по граду; већ многи лежаше на мртвачкој постељи, и за неколико сахата почеше износити мртваце ван града, и сваким сахатом били су спроводи све то многобројнији. То је трајало неколико недеља, а Турчин не хтеде из града, јер је веровао колери; не хтеде оставити град ни онда, кад је број умрлих прекорачио две хиљаде. Најзад мора свему бити крај, па тако и бич Смирне, колера, остави град, пошто је пет хиљада људских живота покосила. „Колера није одржала реч,“ рече Турчин, „ја ћу јој то пребацити, кад се сретнемо.“ Наскоро да му се прилика. Путујући једном, опази Турчин колеру на путу, којим се иде у друго место. Турчин ју смерно ослови: „Ти си ми обећала, да у Смирни не ћеш подавити више од две хиљаде душа, а отпремила си их на други свет два пут толико, па и више.“ — „Ја те нисам преварила,“ рече колера, „ја сам се тачно држала онога броја; остале нисам ја уморила.“ — „Него ко?“ запита Турчин сав пренераженн. — „Стра“, одговори колера и исчезну — јако дим.

Политичке вести.

— **Бан Кун отпутоваће данас а сутра у Ишл.**

— **Из Задра јављају младоческим „Нар. Листима“, да је већина сабора далматинског решила одустати од познате резолуције Клајићеве у ствари поделе војене управе далматинске од грађанске, да се избегне распуст сабора. Ово је, веле, учињено по упутству грофа Тафа који је обећао, да ће поменуту поделу војене власти од грађанске првом приликом извести.**

— **Исти лист јавља и то, да је посланик на бечком цар. већу Витезић ово дана био у Трсту, Горици, Љубљани и Грацу, где је са словиначким посланицима преговарао о оснивању југославенског клуба на царевинском већу у Бечу, који би заступао словиначке, српске и хрвацке интересе. Клуб овај бројао би, за сада, 26 чланова.**

— **Из Прага јављају, да су немачки чланови земаљског културног већа за Ческу већином од 24 гласа против 3 закључили иступити из овога већа. — Дакле Немци хоће силом деобу. Само да се како не преваре у своји рачуни, јер кад се дечурлија дуре најбоље је оставити их да се одсрде. То се може догодити и Немцима у Ческој, а и треба да ми се догоди.**

— **Расписано је ново војачење момчади из Босне и Херцеговине за наступајућу јесен. Узеће се и овом приликом 1200 момака, и то од оних који се родили 1863. и 1864. Кад се то изврши, поставиће се четир нове босанско-херцеговачке пешачке компаније.**

— **Из Београда побијају вест „Н. сл. Пресе“, да сазив војене резерве стоји у буди каквој вези с извађањем новог закона о порези.**

— **Руски цар путоваће и ове године у тазбину у Кодањ. И престолонаследник инглески биће у то време у престоници данској.**

— **Краљ грчки Ђорђе отпутовао је из Шверина у Кодањ.**

— **Из Варшаве долази вест, да је ђенерао Гурко, главни губернатор Пољске јавио у Петроград, да су вести о атентату претеране и већим делом измишљене. Гурко је изјавио, да својом главом јемчи за живот царев, ако овај дође у Варшаву. — Да су вести о атентату заиста претеране, то потврђују данас посредно и Русији противни листови, јављајући, да су од оних 100 ухапшених особа до сада већ 46 опет на слободу пуштени.**

— **„Преси“ јављају из Цариграда, да влада руска ради око тога, да за грчког патријарха буде и опет изабран бивши патријарх Јоаким, који је пре неколико месеци оставку дао.**

— **Талијански посланик у Бечу био је 17-ог о. мес. у Риму, где је преговарао са министром председником талијанским Депретисом и министром спољашњих послова Манћинијем.**

— **Сенат француски одбио је потраживање, да у нацрт о ревизији устава уђе и §. 8. владиног предлога.**

— **Из Париза, јављају да је комора предлог о ревизији устава упутила одбору, који га је усвојио по редакцији сенатовој, т. ј. онако, како га је сенат изменуо. У понедеоник треба конгрес (заједничка скупштина коморе и сената) да се састане у Версељу.**

— **Лондонски консерватовци одржали су у Сефилду митинг, као противдемонстрацију и одговор на митинг либералне странке у Хајд-парку. — Штета само што је овај један митинг слаб одговор на безбројне митинге либерала инглеских.**

— **Спор између Шпаније и Италије изравнан је мирним путем. Влада мадридска изјавила је официјално, да она у погледу Рима од како је град тај проглашен престоницом краљевине Италије исповеда иста начела, као и досадање владе шпанске. Нота завршује напоменом пријатељских односа међу Шпанијом и Италијом.**

— **17-ог о. м. поднесен је здруженим коморама низоземским владин предлог у ком иста препоручује, да се регенство пренесе на краљицу.**

Народна просвета.

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

„Матица Српска.“

Састанак књижевног одбора 13. (25.) јула 1884.

На расписану награду за трагедију поднео је Мита Поповић из Сомбора на ново своју историјску трагедију „Цар Јован,“ коју је са свим прерадио и према оценама поправио. — Издаје се на оцену члановима: дру Милану Савићу и Јовану Грчићу.

На расписану награду за шаљиву игру стигла су ова три позоришна дела:

1.) „Подвала“, комедија у 5 чинова, с певањем, написао Милован Ђ. Глишић;

2.) „Најбогатији“, шаљива игра у 3 чина с певањем, написао Стеван Ј. Јефтић, и

3.) „Сваком своје,“ комедија у 4 чина, с певањем, написао Драгутин Ј. Илијћ.

Све три шаљиве игре издају се на оцену: Стевану В. Поповићу и Јовану Грчићу.

На расписану награду за приповетку из српског живота поднео је др. Милан Савић своју повећу приповетку с насловом: „Разни путеви.“ — Издаје се на оцену члановима: Милану А. Јовановићу и Сави Петровићу.

На расписану награду за расправу из српске књижевности стигао је за „Летопис“ чланак Стеве Милованова под насловом: „Физика у Срба.“ — Издаје се на оцену: Мити Петровићу и Андрији М. Матићу.

Енолошка расправа Мите Петровића: „Сремско вино“ прима се за „Летопис“ и одређује јој се награда од 85 фор.

Спис Ђорђа Глибоњског под насловом: „Петао и кокошка“ — издаје се на оцену члану Андрији М. Матићу.

Синиша (псеудоним) послао је за „Летопис“ своју студију: „Два спорна питања српске повјестнице.“ (1. Гдје су живили Срби прије него што се преселише у данашње предјеле на балканском полуострову? 2. Порекло и почетак владе Стевана Немање?) Издаје се на оцену члану Милану А. Јовановићу.

Чланак Андрије М. Матића: „Садашњост и будућност електрицитета“ (приликом електричне изложбе у Бечу 1883. године) — издаје се на оцену професору Мити Петровићу у Сомбору.

Спис М. Симеона Кончара, учитеља у Јошану, с насловом: „Јован Хајнрих Песталоци“ — издаје се на оцену Аркадији Варађанину.

Прочита се оцена члана Андрије М. Матића на расправу В. Владисављевића Каћанског под насловом: „Quis est victor?“ Оцењивач предлаже, да се та расправа награди и у „Летопису“ штампа. — Предлог се не прима, пошто је то расправа за докторат (dissertatio inauguralis), која је по свој прилици већ штампана на немачком језику. Оцењивачу одређује се 8 фор. за читање и оцену.

Критика Андрије М. Матића на књигу: „Алгебарска анализа“ од Дим. Нешића — прима се за „Летопис“ и награђује са 5 фор.

Превод чланка Артура Ц. Еванса: „Божић и старопоклоништво у Црној Гори“ од Николе С. Јовановића не прима се за „Летопис.“

Марка Николића агронома из Разграда чланак: „Житни метиљ“ (Anisoplia austriaca) — издаје се на оцену агроному Александру Миоковићу.

Песме (12 на броју) Станка Видића — издају се на оцену члану Дру Милану Савићу.

Милан А Јовановић подноси за „Летопис“ народну приповетку: „Дете и ждребе,“ коју је у Срему прибележио. Прима се, а М. А. Јовановићу одређује се 5 фор. за ту приповетку.

Светислав М. Стојановић агроном из Београда послао је свој популарно написани спис: „Основи рационалног земљоделства,“ са жељом, да се штампа или у „Летопису“ или у засебној књижици. — Издаје се на оцену агроному Александру Миоковићу.

Ђорђе П. Рокнић, питомац јовановићеве закладе и слушалац технике у Прагу, шаље своју питомачку расправу под насловом: „Из науке о електризму“, с молбом, да се та расправа штампа и у „Летопису“, ако што вреди. — Издаје се на оцену Мити Петровићу.

Критика Дра Милана Савића на књигу: „Жубори и вихори. Песме Милорада П. Шапчанина“, — прима се за „Летопис“ и награђује са 10 фор.

Тако исто прима се за „Летопис“ критика Дра Милана Савића на књигу: „Песме Драгутина Ј. Илијћа,“ и награђује са 5 фор.

Прима се за „Летопис“ критика М. Бана на ове списе Јована Ристића: 1.) Србија и порта после бомбардања Београда 1862—1867; и 2.) Срби и српски покрет у Угарској 1848—1849.

Са захвалношћу примљена је за библиотеку матичину од писца Конст. Н. Ненадовића I. и II. књига: „Живот и дела великог Ђорђа Петровића Карађорђа“ итд. заједно са 3 таблоа.

Осим тога расправљано је још неколико предмета од мање важности.

Народна привреда.

Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

(Српске финансије.) „Пол. Кор.“ пишу из Београда: Конференције конзорције контоа д' есконта које су недавно држане у Паризу о српском рентовном зајму од 25 милиона динара, а којима су присуствовали и главни равнатељ аустријске земаљске банке витез Хан и бивши српски министар финансија Мијатовић, нису за сада уродиле никаквим успехом. Узрок, што конференције нису уродиле успехом, није чисто финансијалне природе; међу владом и конзорцијом нема битних диференција о течају, по ком би се зајам имао примити; конзорција захтевала је ипак од владе пека јемства, која ова не може дозволити.

(Монопол дувана у Србији.) Начин, по којем ће се у Србији дати под закуп монопол дувана, није још коначно установљен. Влада није још одлучила, да ли монопол за читаву краљевину да преда једноме само подузетнику или да краљевину раздели на више срезова, и преда монопол неколицини подузетника. Последњи начин, на који је влада законом овлаштена, препоручују наиме многи чланови скупштине.

У СИСКУ, 26. јула 1884. (Пословни извештај Шипуша и Друга.) Шеница, продавана је иза нашег последњег извешћа само у мањим партијама, па почим нова рана доспева, купују млинари. само оно, што им је за текућу потребу најнужније, услед назадујућих цена у Пешти, попустиле су исте и код нас, данас именују се: фина банатска врста ф. 9.50/60, панчевачка ф. 9.—, хрватска, ф. 8·—] до 8.50, српска (транзито) ф. 8.— до 8.30, босанска по квалоћи ф. 7.— до 8.—

Кукуруз, пролази такођер слабо, маленкости које се однашају получују из магазина ф. 6.60 однос посвема малени, а наврам томе је и потраживање незнатно, маленкости које се за локални консум узимају, получују лепа здрква босанска врста ф. 7.10/15, слабија ф. 6.80/90.

Време повољно, данас имадемо кишу, вода мала.

ПОЗИВ
НА
СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ ИЗЛОЖБЕ
НАРОДНИХ И ВЕШТАЧКИХ РУКОТВОРИНА СРПКИЊА
У НОВОМ САДУ
дана 22. јула (3. августа) 1884.

Част је „Добротворној задрузи Српкиња Новосаткиња“ јавити српском и осталом свету, да ће се изложба народних и вештачких рукотворина Српкиња свечано отворити у недељу 22. јула (3. августа) о. г.

Распоред свечаности овај је:

У 8½ сахата у јутру призивање светога духа у св. Николајевској цркви.

После свршеног призивања светог духа долази се у порту св. Николајевску, где ће се на месту, удешеном за то, обавити свечано отварање изложбе овим начином:

Начелница задружна Јулијана Радовановићка поздравља госте и отвара свечани састанак.

Перовођа задружни Аркадије Варађанин говори о постанку и садатку изложбе.

Начелница отвара изложбу.

При свечаном отварању суделоваће војничка глазба ц. и кр. пуковније баруна Филиповића.

Изложба се налази у просторијама овдашње српске основне школе.

Изложба ће трајати од 22. јула до 6. августа (3—18. августа) о. г.

На ово свечано отварање позива се учтиво сва поштована публика.

Из седнице одбора „Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња“ држане у Новом Саду 7. (19.) јула 1884.

Перовођа: **Аркадије Варађанин.** Начелница: **Јулијана Радовановић.**

РАСПОРЕД
БЕСЕДЕ С ИГРАНКОМ,

коју приређује добротворна задруга Српкиња Новосаткиња на дан свечаног отварања изложбе женских ручних радова, у Новоме Саду 22. јула (3. августа) о. г. у дворани гостионице „код царице Јелисавете.“

1. „Бачки напеви“, за мушки збор удесио Др. Јован Пачу, пева Сомборска певачка дружина.
2. Говори гђа Савка Суботићка.
3. а) „Cantique d' amour“, од Фр. Листа.
   б) „Fantaisie sur les themes serbes“. саставио Фрања Гал, свира на гласовиру Фрања Гал.
4. „Хајдмо браћо“, од Хавласе, пева Карловачка певачка дружина.
5. а) „Ангелъ“
   б) „Мнѣ жалъ тебя“, од Варламова, уз пратњу гласовиреку пева гђца Јелена Угљешићева.
6. „Онамо, онамо“, од Јенка, пева карловачка певачка дружина.
7. а) „Где си душо“ од Зајца.
   б) „Море ми је љубав твоја“, од Јенка, уз пратњу гласовиреку пева Стеван Дескашев, члан Загребачке опере.
8. „Concert“, од Волтермана, свира на виолончелу Роберт Толингер.
9. „Српска молитва“, од З. Ј. Ј. за два гласовира и мешовити збор удесио Др. Јован Пачу, пева Сомборска певачка дружина.

Улазна је цена: од особе 1 ф. 50 н., за породицу 3 ф. а. вр.

Почетак у 8 сахата у вече.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НАЈЗГОДНИЈИ ПОКЛОН

ЗГОДНА ПРИЛИКА. Да би сваки „Певанију“ набавио дајемо одсад и на одплату у месечне рате по ф. 2.— или ф. 1.50.

Највеће и најугледније издање књижарско у Срба.

Довршена је сасвим и подпуно изашла је и увезана је у богато израђене **дивот-корице**

ПЕВАНИЈА
ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА КЊИЖЕВНА
ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА

у двојаком издању по 80 табака кварт највећега формата.

Овим монументалним делом песничким и најмонументалнијем досад у Српству издањем књижарским хтедосмо прилике дати нашем поштованом читалачком свету, да у целини има умотворине песника над песницима Змај-Јована Јовановића.

ЦЕНА ЈЕ „ПЕВАНИЈИ“ ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА:

Издању за народ (у десет свевака) увезана у дивот-корице богато израђене и златним шарама украшене — — — — — — ф. 6.—

Дивот-издању (у десет свевака) увезаном у дивот-корице израђене и златним шарама украшене — ф. 8.50

Ово исто са златним обревом (Goldschnitt) — — — — — ф. 9.—

У Новом Саду месеца јула 1884.

Српски књижари
Браћа М. Поповићи.

Ко у напред новац за целокупно дело пошаље (или у наточ), добија уобичајени проценат од 30 процената — у књигама нашега издања.

КЊИЖАРА ЛУКЕ ЈОЦИЋА И ДРУГА.

Изишла је из штампе нова и савремена књижица:

КАКО СЕ ВАЉА ЧУВАТИ И ЛЕЧИТИ
од
КОЛЕРЕ.

ЗА НАРОД НАПИСАО
Др. ИЛИЈА ОГЊАНОВИЋ
практ. лекар у Новом Саду.

(Прочитано у седници „задруге лекара и апотекара доње Бачке“ 9. јулија 1884.)

Садржај је овој књижици: I. Две-три речи у напред. II. Од чега долази колера. III. Како се ваља чувати од колере. IV. Како се убија гад (дезинфикује.) V. Како се од колере лечи.

Писац се трудио да што разговетније обавести народ како му се чувати ваља од ове тешке заразе, која је ногом својом крочила већ и у саму Европу, те ако се и власти и сваки појединн својски не заузму око тога, да се несретној болештини тој стане на пут, могла би нас велика несрећа снаћи. С тога ваља сваки појединн да за рана проучи шта му ваља чинити, те сви сложно да порадимо, да нас невоља ова сретно мимовеће. Писац се служио делима најискуснијих људи у овој ствари, као проф. Леберта, Драше-а, Нимајера, Коена, и др.

Књижици је цена 20 новч., ко нам пошље за 5 књига у напред новац, том дајемо шесту књигу приде и шаљемо у крстоплету о нашем трошку.

Наруџбине молимо да нам се одмах шаљу јер се од ове књиге неће велики број штампати, пошто је продаја њена само за извесно време скопчана.

Књижара Луке Јоцића и др.
у Новом Саду.

Изашла је баш сад на видело књига из штампарије потписане књижаре у Панчеву:

ПОСЛАНИЦА
НИКОДИМУ МИЛАШУ

архимандриту, доктору богословије, професору црк. права и црквене историје и ректору правосл. семинарије у Задру.

ОДГОВОР

НА КЊИГУ ЊЕГОВУ:

„К ЈЕРАРХИЧКОМ ПОЛОЖАЈУ САРАЈЕВСКЕ МИТРОПОЛИЈЕ.“

НАПИСАО
БОСАНСКИ ПОПО.

Књига је врло занимљива пошто се односи на још живо црквено-политично питање у Босни, које је у последње време потакнуто и у новинама толико расправљано. Тим више што је „Посланица“ написана од босанског свештеника и садржи глас босанскога народа. Књига ће дакле интересовати сваког образованог Србина.

„Посланица“ добија се код свију књижара.

Цена књиви 25 новчића. Ко је жели добити franco, нека пошље упутницом 30 н.

Ко купи 8 екземплара добија један бесплатно.

Панчево. **Књижара браће Јовановића.**

✝

Жалошћу неисказаном, дубоком преголемом, јављамо целој својти и родбини, пријатељима и знанцима, тешки удес, који нас задеси прераном смрћу миле нам, непрежаљене

ЈУЛКЕ ЋИРЕ ПОПОВИЋА
РОДОМ ЈОВАНОВИЋА

задругарке и одборкиње „Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња“

која се после дуже и тешке болетице са овим светом растави и пресели у вечност — зором 18. (30.) јулија ов. год. у 42. години најлепшег века свог а у 20. пресретног живота брачног.

Земни остатци непрежаљене миле нам и драге покојнице опојаће се по обреду православном у овдашњој саборној цркви српској, сутра у четвртак 19. (31.) јулија о. год. у ½5 сати после подне и предати потом мајци земљи, у гробље свето-успенско, у гробницу породичку.

Буди драгој покојници црна земља лака и трајан спомен међу нами!

У Новом Саду, дне 18. (30.) јулија 1884.

Ћира М. Поповић, супруг. Веселин Ћире Поповића, син. Катарина М. Поповић, свекрва. Драга Срете Поповића, сестра. Ђока М. Поповић, девер. Мара Ђ. Поповић, јетрва. Катица Ђ. Поповић, синовица. Светозар Л. Јовановић, Ђока Л. Јовановић, Пера Л. Јовановић, Сима Маринковић браћа. Роксанда Чаркацић, тетка. Персида М. Јовановић, стрина. Срета Л. Поповић, зет. Никола Александровић, зет. Стана Св. Јовановић, Маца Ђ. Јовановић, Драга С. Маринковић, снахе.

Ред пловидбе
путничких бродова,

од 20. марта (1. априла) до даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ и даље ТИСОМ: средом и недељом у 5½ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН и БЕОГРАД: сваки дан у 5½ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ и ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у 5½ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМ-ПЕШТУ: сваки дан у 10¾ сахата пре подне.

Нови Сад, 18. (30.) марта 1884.

Отправништво.

Ред пловидбе

помесног пропелера „Нимфе“ почевши од 20. јула (1. августа) 1884.

Из Н. Сада у Каменицу: пре подне ¼6, 7, 9, и 11 сати, по подне у 3, ½5, ¼7, ¼8 сати.

Из Каменице у Н. Сад: пре подне у 5, 6, 8 и ½10 сати, по подне у 2, 4 6 и 7 сата.

Недељом и празником после подне вози лађа по потреби.

Повратне карте имају вредност само за онај дан када су извађене.

У Каменици, 20. јула (1. августа.) 1884.

Подузетници.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На овдашњој срп. вероисповедној основној школи, отвара се овим стечај за учитеља I. и II. разреда мешовите школе.

Компетенти, који су срп. учитељску школу у Сомбору с добрим успехом свршили, нека се изволе најдаље за 4 недеље, од првог увршћења овог стечаја, на потписано председништво обратити.

Плата је 540 фор., за држање недељне шегртске школе 60 ф. уз то још слободан стан.

Учитељу је дужност, осим прописаних школских предмета, да децу у црквеном појању обучава и да у цркви леву певницу држи.

Срп. правосл. црк. школска општина.

У Вуковару 16. (28.) јула 1884.

Петар Ковачевић, перовођа. 1—3 **Мита Бира,** председник.

КОНКУРС.

У српско-православној црквеној општини ђурђевачкој управљено је место пароха V. односно III. разреда, којег попуњења ради овим се конкурс отвара.

Просителји имају своје инструиране молбенице путем својих предпостављених власти до 29. августа (10. септембра) 1884. год. консисторији овој поднети.

Из седнице епархијске консисторије бачке у Новом Саду 11. (22.) новембра 1883. држане.

1—3 **Консисторија епархије бачке.**

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место I. и II. мушког разреда у Бањојлуци отвара се стечај.

Плата је 600 фор. а. вр., 25 фор. у име дрварине и слободан бесплатан стан.

Компетенти нека се изволе обратити подписаној општини.

У Бањојлуци 15. јула 1884.

Српска правосл. црквено-школска општина.

1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у Српској Боки, у торонталској жупанији овим се стечај отвара.

Плата учитељу је 500 форинти, стан од две собе и кујне; даље има башту и шталу.

Просителји треба да су свршени препарандисте.

Учитељу спада у дужност децу у црквеном пјенију обучавати.

Рок је стечају до 15. августа.

У Српској Боки, у торонталској жупанији 9. јула 1884.

Жива Чолић, подпредседник. 3—3 **Ћира Субић,** председник.

Натечај.

Код подписаног градског магистрата упражњено је место бележника.

Усљед закључка градског заступства од 22. јула о. г. број 117 расписује се за попуњење тога места натечај.

Са истим скопчана је годишња плата од 500 фор. а. вр. с правом на мировину.

Од молитеља за ово место захтева се, да су испит за бележника управни општина са успехом положили и да су у том својству код будског општинског уреда ових краљевина уредовали.

Молбе обложене са сведоџбама о моралном и политичном владању нека се пошљу на овај градски магистрат до 20. августа по нов.

Градски магистрат у Митровици 23. јула 1884.

3—3 Градоначеник **Милекић.**

Натечај.

Код подписаног градског магистрата упражњено је место градског већника (сенатора).

Усљед закључка градског заступства од 22. јула о. г. бр. 116. расписује се натечај за то место.

Са истим скопчана је годишња плата од 900 фор. а. вр. и 200 станарине са правом на мировину.

Од компетента за ово место захтева се, да су свршили правне науке на којем год университету Аустро-Угарске монархије и да су положили или прописане државне или строге испите, односно да у својству градског већника (сенатора, данас уредује.

Молбе обложене сведоџбама о моралном и политичном владању имају се на подписани градски магистрат најдаље до 20. августа т. г. послати.

Градски магистрат у Митровици 23. јула 1884.

3—3 Градоначеник **Милекић.**

Оглас о продаји шишарица.

Дана 12. августа 1884. у 11 сати пре подне хоће се код господарственог уреда петроварадинске имовне обћине у Митровици продаја овогодишњег урода шишарица у овоимовних шума путем писмених евентуално и устмених понуда обавити.

Процена шишарица као и остали увјети могу се 5 дана пред дражбу, а и на дан саме дражбе код овога уреда увидити.

У Митровици, дана 27. јула 1884.

Имовне обћине бивше петроварадин. пуковније

3—3 **Господарствени уред.**

МАНУФАКТУРНА И МЕШОВИТОГ ЕСПАПА
ТРГОВИНА
ГАВРЕ ЛЕТИЋА
у Тителу

потребује два помоћника који могу одма ступити. Изискује се да говоре: српски, немачки и мађарски. 2—2

СПОМОЋНИКА старијега, који је у помодним трговинама сервирао и који окром српски, потпуно немачки говори, потребујем за моју радњу.

Рефлектанти имају тачно фирме навести, где су и колико су у којој кући сервирали.

Рума, 28. јула 1884.

2—3 **Васа Ј. Максимовић.**

Reisender gesucht,

zur Bereisung für Südungarn, daher die Kenntnis der serbischen, deutschen und ungarischen Sprache gefordert wird. Solche, die in der Wein- und Brantweinbranche versirt sind, haben den Vorzug.

Offerte unter W. A. N. 20. an die Administration dieses Blattes. 3—3

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА
ТОШЕ АРСЕНИЈЕВИЋА
у Панчеву

потребује једног доброг помоћника, који одма ступити може. Захтева се да зна српски, немачки и мађарски језик. 1-2

ПРОТИВ БОЛОВА У СТОМАКУ — РОХИЧКИ — КИСЕЉАК — НАЈБОЉЕ ОСВЕЖАВАЈУЋЕ ПИЋЕ

ШТАЈЕРСКИ ЗЕМАЉСКИ ТЕМПЕЛ-ИЗВОР.

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ
КОД
ЈОСИФА ХОФМАНА
Budapest 9—28
Akademiegasse.

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.